

**Πολιτισμικές μεταφορές και έννοιες που ταξιδεύουν.
Έθνος και διανοούμενοι ανάμεσα στην Ελλάδα και την Ευρώπη
κατά τον μακρό 19^ο αιώνα.**

Διήμερο προβληματισμού
Νέο Αμφιθέατρο, Προπύλαια, 10-11 Απριλίου 2009
Οργάνωση: Α. Λιάκος, Β. Καραμανωλάκης

Σκεπτικό

Οι μελέτες για την έννοια και τη συγκρότηση του έθνους διασταυρώνουν τις αναζητήσεις τους με αυξανόμενη πυκνότητα τα τελευταία χρόνια. Ανάμεσα στις συγκριτικές θεωρήσεις της ιστορίας και των κοινωνικών φαινομένων, η προβληματική των *πολιτισμικών μεταφορών* (cultural transfers) και των *εννοιών που ταξιδεύουν* (travelling concepts) παρουσιάζουν πλεονεκτήματα, τα οποία αξίζει να επισημανθούν: αποδεσμεύουν τους μελετητές από την αναζήτηση ομοιοτήτων ή διαφορών, από τη λογική ανίχνευσης «επιρροών», καθώς και συγκρίσεων ανάμεσα σε ένα υπονοούμενο ευρωπαϊκό κανόνα ιστορικής εξέλιξης και στις εξαιρέσεις του. Επιτρέπουν να δούμε με ποιους τρόπους ανοιχτά σύνολα εξελίσσονται αμοιβαία, επηρεάζοντας αλλά και διαμορφώνοντας το ένα το άλλο, και πώς οι έννοιες μεταβάλλονται, καθώς ταξιδεύουν. Μια παρόμοια οπτική είναι σημαντική γιατί ανανεώνει την προβληματική της ευρωπαϊκής ιστορίας, διευρύνοντάς την με εμπειρίες όπως η οθωμανική και η βαλκανική ενώ παράλληλα εμπλουτίζει τις προσεγγίσεις γύρω από τη νεοελληνική ιστορία, την οποία πλέον μπορούμε να αντιλαμβανόμαστε στο πλαίσιο των διαδικασιών που συνδιαμόρφωσαν την ευρωπαϊκή εμπειρία. Η ελληνική περίπτωση συγκρότησης έθνους προσφέρεται για μια παρόμοια συγκριτική μελέτη. Το ελληνικό εθνικό κίνημα υπήρξε ένα από τα πρωϊμότερα στην Ευρώπη συμβάλλοντας στην διαμόρφωση ενός ρεπερτορίου ιδεών, εικόνων και συναισθημάτων σχετικά με την έννοια του έθνους στις ευρωπαϊκές κοινωνίες οι οποίες μετασχηματίζονταν σταδιακά σε εθνικά κράτη κατά τον μακρό 19^ο αιώνα, δηλαδή στην εποχή από το τέλος της γαλλικής επανάστασης έως τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο.

Το διήμερο προβληματισμού και μελέτης έχει την μορφή workshop (εργαστηρίου). Θα συνεξετάσουμε τις θεωρητικές προσεγγίσεις των *πολιτισμικών μεταφορών* και των *εννοιών που ταξιδεύουν*, με το περιεχόμενο που αναδύεται από την αλληλόδραση των τεσσάρων προκειμένων εννοιών: *έθνος, διανοούμενοι, Ευρώπη, Ελλάδα*. Οι έννοιες αυτές δεν τίθενται χιαστί, ως άκρες μιας αντιπαράθεσης, αλλά ως πόλοι μιας πολλαπλής επικοινωνίας, οι οποίοι τελούν ταυτόχρονα υπό διαμόρφωση.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Παρασκευή 10 Απριλίου

17.00 Εισαγωγή στις εργασίες του συνεδρίου

Αντώνης Λιάκος: *Συγκριτική ιστορία και πολιτισμικές μεταφορές*

Βαγγέλης Καραμανωλάκης: *Το σχήμα του Κ. Θ. Δημαρά για τη συνάντηση των Ελλήνων διανοουμένων με την Ευρώπη και το έθνος*

17.40 Α΄ Συνεδρία

Αικατερίνη Κουμαριανού: *Η αναγέννηση του έθνους στο "Υπόμνημα" του Κοραή (1803)*

Μίλτος Πεχλιβάνος: *Η μεταφορά της μετακένωσης: ο Κοραής και οι αναγνώστες του*

Νάσια Γιακωβάκη: *Ο Κοραής και η "Ελληνική Βιβλιοθήκη"*

Σχολιάζει ο Γιάννης Παπαθεοδώρου

Διάλειμμα

19.45 Β΄ Συνεδρία

Κωνσταντίνα Ζάνου: *Διανοούμενοι – "γέφυρες" στα χρόνια του κοσμοπολίτικου πατριωτισμού.*

Βασίλης William Μώλος: *From "Nation-as-Concept" to "Nation-as-Discourse": A New Approach for the Study of Greek Nationalism*

Γιώργος Τόλιας: *Οι αντοχές του Φιλελληνισμού*

Σχολιάζει ο Παρασκευάς Ματάλας

Σάββατο 11 Απριλίου

10.00 Γ΄ Συνεδρία

Βάσω Σειρηνίδου: *Πολιτισμικές μεταφορές και ελληνικές παροικίες. Νέες αναγνώσεις μιας παλιάς ιστορίας, με αφορμή το παράδειγμα του Δημητρίου Δάρβαρη*

Πόπη Πολέμη: *Προαναγγέλοντας του γένους τον φωτισμό*

Αλεξάνδρα Σφοίνη: *Η διαμόρφωση της έννοιας του έθνους στα ελληνικά συμφραζόμενα. Διαφωτισμός - Επανάσταση.*

Σχολιάζει η Κατερίνα Γαρδίκια

Διάλειμμα

12.15 Δ΄ Συνεδρία

Μαριλίτσα Μητσού: *Ελληνογερμανικές πολιτισμικές μεταφορές. Ο Friedrich Thiersch και η αποκατάσταση του ελληνικού κράτους*

Αντα Διάλα: *Η Ρωσία και ο ελληνικός κόσμος στην εποχή εθνικών αναζητήσεων*

Μπάμπης Κισανής: *Greek Polish Relations in the Romantic Period, 1821-1831*

Σχολιάζει ο Κώστας Ράπτης

ΜΕΣΗΜΕΡΙΑΝΟ ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

18.00 Ε΄ Συνεδρία

Βαγγέλης Κεχριώτης: *Ελληνες και Τούρκοι στον ευρωπαϊκό δημόσιο λόγο στα τέλη του 19^{ου} αιώνα*

Merih Erol: *Discourses on "National Music" in Greece and Turkey, 19th c.-early 20th c.*

Vera Sykora: *National identity and the representation of the past in nineteenth century Greek historiography*

Σχολιάζει ο Χάρης Εξερτζόγλου

20.00 Στρογγυλό Τραπέζι:

Συμπεράσματα- Οι προοπτικές της έρευνας

Συμμετέχουν: Έφη Γαζή, Βαγγέλης Καραμανωλάκης, Όλγα Κατσιαρδή-Hering,

Χριστίνα Κουλούρη, Παντελής Λέκκας

Συντονιστής: Άγγελος Αυγουστίδης

Σύνεδροι

Άγγελος Αυγουστίδης, Πανεπιστήμιο Άμστερνταμ, Ένωση Ακολούθων Τύπου

Έφη Γαζή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Κατερίνα Γαρδίκια, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Νάσια Γιακωβάκη, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Άντα Διάλλα, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Merih Erol, Πανεπιστήμιο Βοσπόρου- Ελεύθερο Πανεπιστήμιο Βερολίνου

Χάρης Εξερτζόγλου, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Κωνσταντίνα Ζάνου, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

Βαγγέλης Καραμανωλάκης, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ολγα Κατσιαρδή-Hering, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Βαγγέλης Κεχριώτης, Πανεπιστήμιο Βοσπόρου

Μπάμπης Κισανής, UCL- Ευρωπαϊκό Διδακτορικό

Χριστίνα Κουλούρη, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Αικατερίνη Κουμαριανού, Νεοελληνικό Ινστιτούτο Σορβόνης

Παντελής Λέκκας, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Αντώνης Λιάκος, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Μαριλίζα Μητσού, Πανεπιστήμιο Μονάχου

Βασίλης William Μώλος, NYU- Ευρωπαϊκό Διδακτορικό

Παρασκευάς Ματάλας, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Γιάννης Παπαθεοδώρου, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Μίλτος Πεχλιβάνος, Ελεύθερο Πανεπιστήμιο Βερολίνου

Πόπη Πολέμη, Μουσείο Μπενάκη

Κώστας Ράπτης, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Βάσω Σειρηνίδου, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Vera Sykora, Πανεπιστήμιο Άμστερνταμ- Ευρωπαϊκό Διδακτορικό

Αλεξάνδρα Σφοίνη, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών

Γιώργος Τόλιας, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών

Το συνέδριο πραγματοποιείται με τη συμμετοχή και την υποστήριξη του *Forum Διεθνούς Επικοινωνιακής Πολιτικής/Ένωση Ακολούθων Τύπου* και των εκδόσεων *Νεφέλη*.